

Gebrek aan gedeelde (morele) uitgangspunten

Onzekerheden van professionals in opvoedingssituaties

Alies Struijs (CEG)

9 december 2008

Wat komt aan de orde?

- **Gebrek aan een gedeelde morele basis: toelichting + voorbeelden**
- **Waarom is een morele basis nodig?**
- **Op zoek naar moreel houvast in beleid en beroepsmatig handelen**
- **Stellingen voor discussie**

Gebrek aan morele basis: toelichting

- **Professional wordt alle kanten uitgetrokken en zien te laveren in complex krachtenveld van actoren en visies:**
 - ouders
 - beroepsethiek
 - publieke opinie
 - overheidsbeleid
 - instellingsbeleid
 - eigen visie

Botsende waarden: bescherming (paternalisme) versus vrijheid (autonomie)

- Meer accent op **paternalisme**: bemoeizorg, ruimer schadebegrip, inperking privacy, eerder ingrijpen
- **Factoren van invloed**:
 - Maatschappelijke verontwaardiging over tragische incidenten (Savanna, Maasmeisje)
 - Media: uitvergroting missers in jeugdzorg
 - Preventie-ideaal: risicoreductie => maatschappelijke veiligheid
 - Controle: iedereen houdt elkaar in de gaten => onderlinge vertrouwen neemt af

Tegenoverliggende waarde: **autonomie** (zelfbeschikking)

- **Vrije handelingsruimte in persoonlijke leven**
- **Veronderstelt:**
 - Liberale moraal: ruimte voor diversiteit aan opvattingen
 - Vrijheid kinderen naar eigen inzicht op te voeden (EVRM, art. 8)
 - Morele grens = vrijheid zolang anderen geen schade berokkend wordt
- **Probleem:**
 - persoonlijke vrijheid onder druk,
 - invulling schadebegrip verschuift,
 - door culturele diversiteit geen eenduidige visie

Voorbeeld

**Jeugzorgverlener staat voor lastige afweging:
onder druk van vele ‘stemmen’ een beslissing nemen**

“Wanneer ga je erop af? Welke criteria hanteer je hiervoor? Wanneer is het signaal nu zo ernstig dat je de stap neemt om aan te bellen bij mensen? Wat legitimeert het ingrijpen? Dat is echt een serieus probleem waarmee hulpverleners worstelen. Ze hebben elke ochtend werkoverleg, er is intercollegiale toetsing. Ze staan onder druk van de politiek die vraagt: er staan auto’s in brand, waar blijft de jeugdzorg? Voor hen is het noodzakelijk om de criteria voor ingrijpen expliciet te maken”(deelnemer expertmeeting 5 november 2007, p. 26 signalement).

Dilemma's voor de jeugdzorgwerker

- **Niet te snel ingrijpen: respect voor recht op gezinsleven**
- **Teveel jeugdzorg gaat ten koste van zorgrelatie ouders met kind**
- **Probleem: handelingsvrijheid professional is beperkt (subsidiar – primair) Aansprakelijkheid te vroeg ingrijpen**
- **Niet te lang wachten: plicht belang van kind beschermen**
- **Als leven/gezondheid in gevaar dan ingrijpen door zorgtaak over te nemen**
- **Probleem: wanneer is het zover?**
- **Risico-inschatting!**
- **Goed (valide) instrumentarium?**
- **Aansprakelijkheid te laat ingrijpen**

Op zoek naar een stevige morele basis

- **Professionals**
 - Moreel beraad instelling en beroepsgroep
 - Eigen waarden en normen professional
 - Casuïstiek bespreken (Intercollegiale toetsing)
 - Ervaringsdeskundigheid én kennis versterken
 - Interventieladder maken
 - Beroepscode/ethiek ontwikkelen
 - Moreel verantwoord (instellings) beleid
- **Overheid**
 - Morele legitimatie van beleid
 - Inbreuken op de privé-sfeer vereisen morele visie
 - Maatwerk leveren in aanpak en beperking van autonomie ouders

Stelling 1

Een gedeelde morele visie is een must voor goed hulpverlenerschap

Stelling 2

Als hulpverleners zich niet bewust zijn van hun eigen waarden en normen en die van hun collega's niet kennen, kan dat dramatische gevolgen hebben voor cliënten in de jeugdzorg

Stelling 3

Een beroepscode en beroepsethiek bieden de hulpverlener een stevige morele basis, maar garanderen nog geen goede jeugdzorg.

Stelling 4

Een gedeelde morele basis vraagt een continue dialoog tussen alle betrokkenen. Die zal moeten beginnen in de instellingen, vervolgens in de beroepsgroep, maar ook de overheid kan niet achterblijven.